



T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2024/840
Toplantı Tarihi/Sayısı : 4.7.2024/43
Karar Numarası : 2024/611
Başvuran : S. K.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Erzincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Adres : Erzincan Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü Merkez/Erzincan

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın bulunduğu Ceza İnfaz Kurumunda kaldığı odanın koridora ve havalandırma bahçesine açılan kapılarının belirli bir saatte kapatılması, sosyal ve sportif etkinliklerden yararlanamaması nedeniyle işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasıdır.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Bulunduğu Ceza İnfaz Kurumunun yüksek güvenlikli bölümünde kaldığını, Kurumun yüksek güvenlikli olmayan bölümlerinde odaların kapıları yirmi dört saat açıkken yüksek güvenlikli bölümünde yer alan odaların kapılarının hiç açılmadığını, havalandırma bahçesine açılan kapıların ise gün doğumu ile açılıp gün batımı ile kapatıldığını,

b. Kurumdaki sosyal ve sportif etkinliklerden yararlanamadığını iddia etmektedir.

3. Muhatap Erzincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Ceza İnfaz Kurumunun zemin katlarının yüksek güvenlikli statüsünde olduğu, bu katlardaki her koridorda 6 oda bulunduğu, odaların havalandırma bahçesine sahip olduğu, havalandırma bahçesinden de ortak kullanım alanına geçilebildiği,

b. Zemin katlarda barındırılan mahpusların bulunduğu odaların havalandırma bahçesine açılan kapıları ile koridor kapılarının İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının 11/10/2023 tarihli ve 2023/... sayılı kararıyla gün batımı ile açıldığı ve gün doğumu ile kapatıldığı,

c. İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının 18/4/2024 tarihinde aldığı kararla havalandırma bahçesine açılan kapılar kapatıldıktan sonra koridor kapılarının akşam 22.00'a kadar açık bırakılmasına karar verildiği, bu sayede zemin katlarda kalan mahpusların birlikte vakit geçirme ve sosyalleşme imkanlarının artırıldığı,

ç. Koridorlarda yangın söndürme araçları ile elektrik ve sıhhi tesisatın bulunduğu, bu nedenle kontrolsüz bir şekilde ortak kullanım alanı olarak kullanılmasının mümkün olmadığı, aksi durumda telafisi mümkün olmayan güvenlik risklerinin meydana gelebileceği,

d. Mahpusların kaldığı odalarda acil anons ve çağrı butonu bulunduğu, mahpusların bu butonlar aracılığıyla acil veya olağanüstü bir durum olması halinde infaz ve koruma memurlarından yardım isteyebildiği,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

e. İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının 16/2/2024 tarihli ve 2024/... sayılı, 7/3/2024 tarihli ve 2024/... sayılı, 15/4/2024 tarihli ve 2024/... sayılı, 17/4/2024 tarihli ve 2024/... sayılı kararları ile başvuranın kaldığı oda ile diğer odalar arasında sohbet hakkı tanındığı, bu bağlamda herhangi bir kısıtlamanın söz konusu olmadığı belirtilmektedir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından yazılı görüş sunulmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinde yer alan düzenleme şöyledir: "*Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz...*"

6. 20/4/2016 tarihli ve 29690 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. Mezkur Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'nci maddesine göre; "*Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.*"

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun (TİHEK) amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

10. TİHEK, İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT) uyarınca ulusal önleme mekanizması görevini üstlenmiştir. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesiyle; TİHEK'e İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması görevini yapmak, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek görevleri verilmiştir. Bu çerçevede OPCAT'in getirdiği yükümlülük gereği ulusal önleme mekanizması görevini üstlenen TİHEK işkence ve kötü muamele yasağının ihlali iddiası içeren başvuruları inceleyebilmektedir.

11. Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 7'nci maddesi şöyledir: "*Hiç kimse*

işkenceye ya da zalimane, insanlık dışı ya da küçük düşürücü muamele ya da cezalandırmaya maruz bırakılamaz. Özellikle, hiç kimse kendi özgür rızası olmadan tıbbi ya da bilimsel deneylere tabi tutulamaz.”

12. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) “*İşkence yasağı*” başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir: “*Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muamelelere tabi tutulamaz.*”

13. Anayasa'nın 17'nci maddesinde herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı güvence altına alınmıştır. Mezkûr maddenin birinci fıkrasında insan onurunun korunması amaçlanmış, üçüncü fıkrasında da kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağına, kimsenin insan haysiyetiyle bağdaşmayan ceza veya muameleye tabi tutulamayacağına yer verilmiştir.

14. Yukarıda belirtilen normlar çerçevesinde işkence ve kötü muamele yasağı; ulusal ve uluslararası insan hakları metinlerinin en temel hükümlerinden biri olup devletin alıkonulmuş kişilere işkence, zalimane, gayriinsani ve küçültücü muamele veya ceza uygulayamayacağını ifade etmektedir.

15. İşkence ve kötü muamele yasağı kapsamında devletin negatif ve pozitif olmak üzere iki çeşit yükümlülüğü bulunmaktadır. Devletin negatif yükümlülüğü bireyleri işkence, gayriinsani veya aşağılayıcı muameleye ya da cezaya tabi tutmama sorumluluğunu içermektedir. Bu yükümlülük mutlak nitelikte olup hem Anayasa'da hem de AİHS'de herhangi bir istisnaya sahip değildir.

16. Bununla birlikte kötü muamele iddiasının devlete yüklenen yükümlülüklerden yararlanabilmesi için uygun delillerle desteklenmesi, bu delillerin yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilmemiş birtakım karinelere oluşması beklenmektedir. Ayrıca delillerin elde edilme sürecinde ilgililerin tutumları da dikkate alınmalıdır (Anayasa Mahkemesi (AYM), *Cezmi Demir ve Diğerleri*, B.No: 2013/293, 17/7/2014, para. 95).

17. Ayrıca bir eylemin kötü muamele olarak nitelendirilebilmesi için asgari ağırlık eşiğini aşmış olması gerekmekte olup bu eşik mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etmenler ile muamelenin süresine, fiziksel ve ruhsal etkilerine bağlı olarak her somut olayda ayrıca değerlendirilmelidir (AYM, *Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, para. 23).

18. Somut olayda başvuran, bulunduğu Ceza İnfaz Kurumunun yüksek güvenlikli statüsündeki bölümünde kaldığını, bu bölümde havalandırma bahçelerine ve koridorlara açılan kapıların erken saatlerde kapatıldığını; sosyal ve sportif etkinliklerden yararlanmadığını iddia etmektedir.

19. Başvuru kapsamında 6701 sayılı Kanun uyarınca muhatap Erzincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden bilgi ve belge talebinde bulunulmuştur. Müdürlük, 16/5/2024 tarihli görüş yazısı ile istenen tüm bilgi ve belgeleri Kurumumuza iletmış ve bir değerlendirme sunmuştur.

20. Müdürlük, Kurumumuza sunduğu değerlendirmede; İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının 11/10/2023 tarihli ve 2023/... sayılı kararına istinaden, Kurumun yüksek güvenlikli bölümünde kalan mahpusların odalarının havalandırma bahçesine ve koridora açılan kapılarının gün doğumu ile açıldığını ve gün batımı ile kapatıldığını, Başkanlığın 18/4/2024 tarihinde aldığı kararla havalandırma bahçesine açılan kapılar kapatıldıktan sonra koridor kapılarının akşam 22.00'a kadar açık bırakıldığını, böylece mahpusların birlikte vakit geçirme ve sosyalleşme imkanlarının artırıldığını belirtmektedir. Bununla birlikte koridorlarda yangın söndürme araçları ile elektrik ve sıhhi tesisat bulunduğu için koridorların ortak kullanım alanı olarak kullanılmasının mümkün olmadığını, aksi durumda telafisi mümkün olmayan güvenlik risklerinin meydana gelebileceğini vurgulamaktadır.

21. İşkence ve kötü muamele yasağının ihlalinin pek çok durumdan kaynaklanabileceği kabul edilmekle birlikte, ceza infaz kurumlarında hükümlü ve tutukluların diğer tutuklulardan ayrılmasının tek başına bu yasağın ihlali anlamına gelmeyeceği değerlendirilmektedir. Nitekim AYM, disiplinin sağlanması, güvenlik gerekçesi ya da hükümlü ve tutukluların devam eden soruşturmalarda hile yapmak ya da dışarıdakilerle yeni bir suç işlemek için iş

birliği yapmalarını önlemek gibi gerekçelerle bu tür uygulamaların yapılabileceğini belirtmektedir (AYM, *Turan Günana*, B.No: 2013/3550, 19/11/2014, para. 43; AYM, *Ahmet Yeter*, B. No: 2014/5100, 16/2/2017, para. 39). Bununla birlikte ceza infaz kurumlarında tutulma koşullarının bir bütün olarak gözetilmesi (AYM, *Turan Günana*, para. 38.) ve asgari eşiğin alıkonulmanın doğal sonucu olan elem seviyesinin üzerinde aşılip aşılmadığının değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır (AYM, *Raşıit Konya*, B. No: 2017/26780, 28/6/2018, para. 50).

22. Başıvuranın tutulma koşulları yukarıdaki bağlamda incelendiğinde; başıvuranın Ceza İnfaz Kurumuna 18/3/2024 tarihinde geldiği ve Kurumda görevli uzman personelin yasal süre içinde kendisiyle ilk görüşmeyi gerçekteştirdiği, bu görüşmede herhangi bir müdahale ihtiyacının hissedilmediği; görüşmenin ardından 15,8 metrekare alana sahip odaya yerleştirildiği, bu alanın 13,3 metrekaresinin yaşam alanı olarak kullanıldığı, başıvuranın diğer mahpuslarla kullandığı ortak yaşam alanının 53 metrekare, havalandırma bahçesinin ise 120 metrekare olduğu öğrenilmiştir.

23. Başıvuran hakkındaki mahkeme kararı henüz kesinleşmediği için kendisine iyileştirme programı hazırlanmadığı ancak ihtiyaç duyduğunda uzman personel ile birebir görüşmeler yapabileceğinin bildirildiği, nitekim talebi üzerine 7/5/2024 tarihinde Kurumda görevli psikolog ile görüşme gerçekteştirdiği, görüşme boyunca olumsuz bir durum tespit edilmediği ve gerekli yönlendirmelerin yapıldığı anlaşılmıştır.

24. Yapılan incelemede başıvuranın Ceza İnfaz Kurumundaki sosyal ve sportif etkinliklere dahilinin sağlandığı, bu bağlamda diğer mahpusların talebi üzerine 8/5/2024 tarihinde açılan hasır örme kursuna başıvuranın da dahil edildiği, Kuruma gelişinin ardından 2/4/2024, 4/4/2024, 30/4/2024 ve 07/05/2024 tarihlerinde düzenlenen açık ve kapalı spor salonu faaliyetlerine katıldığı öğrenilmiştir.

25. Ayrıca Ceza İnfaz Kurumundaki yaşamın önemli bir parçasını oluşturan ve tutulma koşullarının alıkonulmanın doğal sonucu olan elem seviyesinin üzerinde seyretmemesi için önem arz eden dış dünya ile iletişim de inceleme konusu yapılmıştır. Yapılan incelemede başıvuranın ziyaretçileriyle açık ve kapalı görüş yapmasında bir kısıt bulunmadığı, Kuruma geldikten sonra avukatı ile görüşebildiği görülmüştür.

26. Dolayısıyla başıvuranın Ceza İnfaz Kurumunun fiziksel koşullarının sunduğu imkanlar çerçevesinde diğer mahpuslarla akşam saat 22.00'a kadar görüşebildiği, sportif ve sosyal faaliyetlere katılabildiği, ihtiyaç duyması halinde uzman personel ile birebir görüşmeler yapabildiği, ziyaretçileri ve avukatıyla görüşebildiği anlaşılmıştır.

27. Başıvuranın içinde bulunduğu koşullar değerlendirildiğinde, tutulduğu odanın büyüklüğu ve bölümleriyle Avrupa Cezaevi Kurallarına uygun olduğu, Kurumdaki sportif ve sosyal etkinliklerden faydalanabildiği, ihtiyaç duyduğunda psikososyal servisteki görevli uzmanlardan destek alabildiği ve dış dünya ile iletişim kurabildiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının kararıyla kaldığı odanın koridora ve havalandırma bahçesine açılan kapılarının belirli bir saatte kapatılmasının işkence ve kötü muamele yasağında asgari eşiğ derecesini aşmadığı ve kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başıvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAğININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başıvurulabileceğine,

4/7/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKI
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye